

Monumentnummer*: 507111

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijksmonument
Inschrijving register* 28 mei 1997
Kadaster deel/nr 82656/50

Woonplaats* Gemeente* Provincie*
Wierum Noardeast-Fryslân Fryslân

Locatiennaam Locatieomschrijving
Wierum

Kadastrale gemeente* Sectie* Kadastraal object* Appartement aanduiding Grondperceel
Nes A 1224

Omschrijving**

Inleiding

Het hoge blokvormige WOONHUIS aan het kerkplein is samen met de kerk een beeldbepalende element in het dorp, dat voor het overige goeddeels uit visserhuisjes bestaat. Het gebouw, waarin tegenwoordig het Zeewerend waterschap Fryslân is gevestigd, was in 1832 eigendom van schipper Andries Davids Vellema. Mogelijk is het voor hem gebouwd in een sobere baksteenvariant van het Neo-Classicisme. Zowel in de linker als in de rechter zijgevel zijn twee tinten baksteen toegepast, die wijzen op een complexere bouwgeschiedenis. De plattegrond op de kadastrale kaart van 1832 wijkt af van de huidige plattegrond. De wijziging heeft vóór 1918 plaatsgevonden. Het gebouw is vrijwel zeker identiek aan "de herberg in de bureu (...) met doorreed en stalling, werkplaats, hok, bleek en achtergelegen tuin", die in 1918 door het waterschap De Contributie Zeedijken van Oostdongeradeel werd aangekocht. Op tekeningen van de bestaande toestand blijkt het aangekochte pand een vijf traveeën breed gebouw van twee bouwlagen onder schilddak waarvan het achterschild tot aan de eerste bouwlaag is doorgetrokken. Het ingediende 'plan voor verbouwing tot waterschapsgebouw', gedateerd 4 juni 1919, heeft betrekking op hetzelfde pand en geeft het in de huidige verschijningsvorm weer. Uit 1919 dateert onder meer de opgemetselde dakkapel in een bouwtrant verwant aan de Um 1800-stijl en rond die tijd is de achtergevel opgetrokken; van de toenmalige indeling is de structuur nog enigszins herkenbaar, terwijl de vergaderzaal en bestuurskamer nog goed herkenbaar zijn. Op de tekening is op de nok een bekroning aangebracht met het opschrift ZEEDIJKEN WESTDONGERADEEL; dit is vermoedelijk nooit uitgevoerd. Het pand is nadien ondermeer in 1920, 1959 en recentelijk inpandig verbouwd, waarbij de T-vensters

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

uit 1919 zijn vervangen door zesruitsvensters. De achtergevel is door de verbouwingen enigszins gewijzigd, het meest nog door de aanbouw van een portaal onder lessenaardak (1959) dat van ondergeschikt belang is. De roedevertelingen van de lichtopeningen zijn gemoderniseerd. Het gebouw ligt heeft een diepe tuin aan de achterzijde en is aan de voorzijde van het plein gescheiden door een gemetseld, laag muurtje. Buiten bescherming van rijkswege valt de naastgelegen loods wegens geringe monumentale waarde.

Omschrijving

Het gebouw heeft een rechthoekige plattegrond, is vijf traveeën breed, en is opgetrokken in bruine bakstenen in twee bouwlagen onder schilddak, belegd met gesmoorde gegolfde Friese pannen; op de hoeken schoorstenen met dekborden. De gootlijst rust op eenvoudige klampen. De voorgevel heeft een smalle plint. In het midden een omlijste deur met gekleurd glas-in-lood in het bovenlicht en aan weerszijden twee zesruitsvensters; op de verdieping vijf zesruitsvensters. Alle vensters zijn onder een streklaag en hebben een bruin geglazuurde, bakstenen lekdorpel met hollijst. De gevellijst is onderbroken door een gemetselde kajuit met gepleisterde gevelbeëindiging. In de kajuit een zesruits schuifraam; halve luiken. In de linker zijgevel tussen de loods en het hoofdvolume is een zij-ingang. Op het dakschild staat een gemetselde kajuit met hijsinstallatie. Aan de rechter zijgevel zijn in elke bouwlaag drie zesruitsvensters, waarvan de drie op de verdieping met oorspronkelijke dunne roedeverteling. Aan weerszijden van het portaal zijn twee forse enkelruitsvensters. Op de verdieping drie T-vensters, waarvan er één is gewijzigd in een balkondeur met een houten balkon op korbelen. In het midden van de achtergevel, waarvan de indeling beganegronds weinig oorspronkelijk is, is een horizontaal venster met gekleurd glas-in-lood waarachter het bordes van de traphal.

Het interieur van het pand is structureel nog enigszins herkenbaar. Tot de waardevolle interieuronderdelen behoort onder meer de windrichtingsinstallatie aan het plafond van de voormalige bestuurskamer, gedateerd 1920. De windrichtingspijl is verbonden met een windvaan op de nok.

Waardering

Het woonhuis, waarin tevens het kantoor van het zeeverend waterschap Fryslân is gevestigd, is van algemene cultuurhistorische en architectuurhistorische waarde:

- als bijzondere uitdrukking van bestuurlijke situatie, te weten als contributiehuis van het zeeverend waterschap,
- vanwege de redelijke mate van belang door de esthetische kwaliteit van het ontwerp,
- vanwege de hoge mate van belang voor het aanzien van het dorp als één van de beeldbepalende gebouwen aan het plein,
- vanwege de redelijke mate van gaafheid en herkenbaarheid van het exterieur,
- vanwege het grote belang in relatie tot de structurele en visuele gaafheid van het dorpsbeeld.

Hoofdcategorie

Woningen en woningbouwcomplexen

Subcategorie

Woonhuis(K)

Functie

Woonhuis

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument